

NORGES FØRSTE MILJØ

Hun ble kjent med fyrsten av Monaco, men ble nektet frokost med keiseren av Tyskland. For Hanna Resvoll-Holmsen startet en utrettelig kamp for norsk natur med en tur til Svalbard.

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvernforbundet.no

Blant elleve menn, på dekket til ei skute, står Hanna. Skjegg, hatter og dresser, mørke klær og alvorlige ansikter. Men Hanna står der i hvit blondeskjorte og lue med lange dusker, som en blomst i ei steinur, uredd og vakker. Året er 1907, og Hanna Resvoll-Holmsen er på vei til Svalbard med en norsk ekspedisjon støttet av fyrst Albert I av Monaco. Hun har selv bedt om å få bli med, og med seg har hun gevær, fotoutstyr, telt, plantepresse og botaniserkasse. Snart skal hun bli Svalbards første kvinnelige forsker.

UNDER EN HØYERE HIMMEL

– Hanna fascinerer meg enormt. Hun hadde en høyere himmel over det hun gjorde. Hun så verdien i urørt natur og var ikke begeistret for industrien som resten av Norge dyrket på den tiden, sier Sigri Sandberg Meløy, forfatteren av boka «Polarheltinner», som kom ut i fjor. Der har hun tegnet portretter av Resvoll-Holmsen og seks andre «djerve damer i vill natur».

ALENE I VILLMARKA

Hanna blir satt i land på nordvesthjørnet av Spitsbergen, hvor hun skal registrere planter på steder ingen botaniker tidligere har satt sin fot. Gjennom to hele somre streifer hun rundt, alene i flere uker om gangen i villmarka, blant isbjørn, sel, rein og sjøfugl. Med det er plantene hun har kommet for, små vakre blomster som klorer seg fast der man ikke skulle tro at noe kunne gro. Snøsildre, svalbardval-

Svalbardekspedisjonen, 1907. Bak: Rittmester Gunnar Isachsen, skipper Jacobsen, stud. real Hanna Dieset (Resvoll-Holmsen fra 1909), og assistent Strengehagen. I midten: Assistent Håvimb, islos Svendsen, maskinisten, cand. real. Adolf Hoel og kokken. Foran: Den franske maleren Louis Tinayre og to matroser.

FOTO: NORSK POLARINSTITUTT

mue, gullmyrklegg og polarflokk. Hun registrerer, samler inn og presser planter. Mye av det skal hun gi til fyrst Albert og hans oceanografiske museum i Monaco. De to ble gode venner på Svalbard, og da fyrsten åpnet museet i 1910 var Hanna til stede.

NATURVERNEREN VÅKNER

Men det var ikke bare urørt natur som møtte Hanna på Svalbard.

– Hennes refleksjoner på Svalbard over hvordan de opprinnelige store dyrerikdommer var nedskutt og kraftig redusert, var nok med på å forme hennes senere sterke naturengasjement. En gang vrimlet det av hval, sel, hvalross, isbjørn og rein: «Disse rigdommer er der nu forbi med», skriver Hanna ifølge Bredo Berntsens biografi «En grønnstrømpe og hennes samtid» fra 2006.

EN EGEN PRESSGRUPPE

For Naturvernforbundet skulle Hanna

Resvoll-Holmsen få stor betydning. Da Naturvernforbundet i Oslo og Akershus ble stiftet i 1914, under navnet Østlandske kretsforening, sto hun på den aller første medlemslisten. I 1921 ble hun varamedlem i styret, og fra 1924 til 1940 satt hun som styremedlem.

Da planene om regulering av Gjende og vannkraft i Sjøa kom opp, sto hun på dag og natt.

«Hun fungerte nesten alene som en egen pressgruppe. Avisinnlegg, foredrag, fotografier og dikt kom i en strid strøm, og i sakens slutfase tok hun nærkontakt med både statsråder og stortingsfolk. Det er all grunn til å hevde at uten hennes imponerende innsats ville Sjøa og Gjende i dag ligget der som landskapsruiner. Slik ble hun vår første moderne natur- og miljøverner», skriver Bredo Berntsen i sin biografi.

FOTO: GUSTAV BORGEN, NORSK FOLKEMUSEUM

VERN AV SVALBARD

Mot slutten av 1920-tallet ble vern av Svalbard en stadig viktigere sak for Naturvernforbundet. Det var sendt forslag til nasjonalparker og fredning av forskjellige dyr og planter. Hanna bidro, ivrig og engasjert, som alltid. I 1927 ga hun ut en egen Svalbard-flora. Først i 1973 skulle det bli opprettet nasjonalparker på Svalbard. Men det ble innført alminnelige fredningsbestemmelser i 1928, og to større områder med botaniske verdier ble fredet i 1932.

– Det er ingen tvil om at innsatsen hennes bidro til vern av Svalbard. Derfor har hun fått en elv, en slette og flere vann her oppe oppkalt etter seg, forteller Sandberg Meløy.

I år etter år reiser Hanna rundt i Norge, og det er særlig fjellnaturen som lokker henne. Fra 1921 til 1938 er hun dosent i plantegeografi ved Universitetet i Oslo. Hun publiserer en lang rekke artikler og engasjerer seg i vern av Junkerdalen i Nordland, Tofteholmen i Oslofjorden og mange flere saker som Naturvernforbundet jobber med. I 1943 dør hun etter flere års sykdom.

INGEN KEISERLIG FROKOST

Men hva var det med keiseren og frokosten? Vi må tilbake til der det startet, til Svalbard-ekspedisjonen i 1907. I Tromsø møter de på keiser Wilhelm II av Tyskland. Fyrst Albert inviterer ham til frokost i sin yacht *Princesse Alice*. Alle som er noe får komme, alle bortsett fra Hanna. Adolf Hoel, som senere skulle bli leder i Naturvernforbundet, forklarer hvorfor: Da det ikke var andre damer til stede, kunne heller ikke Hanna være til stede, står det å lese i Bredo Berntsens bok.

Da Wilhelm II i 1914 lar sine tropper velte inn over det nøytrale Belgia, skriver Hanna like godt brev til ham hvor hun advarer mot slike brudd på folkeretten. Mon tro om hun fortsatt husket den frokosten?

– Hun var helt rå, rett og slett. En magisk dame, sier Sandberg Meløy.

Den 18. februar 2014 er Norges Naturvernforbund 100 år. Vi tar for oss ti år i hvert nummer og forteller deg historier fra forbundets kamp for natur og miljø, fra starten i 1914 og frem til våre dager.

ORGANISASJON

Navn: Landsforeningen for naturfredning

Seks kretsforeninger: Østlandet, Vestlandet, Rogaland, Surnadal, Nord-Norge (ikke i virksomhet), Trøndelag (ikke i virksomhet 1926-1936)

VIKTIGE DATOER/ÅRSTALL

30. januar 1928: Rogaland kretsforening for naturfredning i Norge stiftes

10. mai 1928: Surnadal Naturvern stiftes

LEDER

1925-1935: Oberstløytnant Kristen Gran Gleditsch

ÆRESMEDLEM

1925: Thorbjørn Heyerdahl, tidligere leder i Naturvernforbundet

MEDLEMSTALL

1925: Cirka 300 (alle fire kretsforeninger)

1935: Østlandet 239, Vestlandet 80, Rogaland 454, Surnadal cirka 40, Nord-Norge: Ukjent, Trøndelag: Ukjent

VIKTIGE SAKER

- Fredning av bjørn, havørn og fiskeørn
- Fredning av trær, planter og naturområder
- Fredning av Gjende og Sjøa, nasjonalpark i Jotunheimen
- Nasjonalparker på Svalbard og Bjørnøya
- Naturparker for villrein på Hardangervidda og andre fjellområder

STORE SEIERE

1928: Fredning av Junkerdalen, Nordland, 64 planter, 60 km²

1929: Fredning av Nordkapp og Hornvika, 2, 75 km²

1930: Helin nasjonalpark, Oppland fredet som botanisk naturpark, 35 km²

1931: Fredning av kalksteinsgrottene i Rana, Nordland

1931: Botanisk fredning på Svalbard

1934: Fredning av Mølen, Buskerud

1934: 5-årig bjørnefredning i Gudbrandsdalen, Oppland

*Da jorden lå nyskapt fra Skaperens hånd
fikk mennesket det hele å styre;
foruten en sjel blev det også gitt ånd,
der skjenket det evner så dyre.
Det kunde da tyde den hellige lov:
å bruke det hele med lempe,
men ikke behandle naturen som rov
og sig selv som en drabelig kjempe.*

Hanna Resvoll-Holmsen, til 25-årsjubileet, 1939